11393/B

2/5

Asplin

904

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

ICTERO.

75796

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

I C T E R O;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi Admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, S. S. T. P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON
Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI Conſenſu,

Et Nobiliſſimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JONAS ASPLIN, A. M.
ANGLO-BRITANNUS,
SOCIET. REG. PHYSIC. EDIN.
SOC. HON.
SOCIET. CHIRURGO-PHYSIC. EDIN.
SOC. EXTRAORD. ET PRÆS. ANN.
NECNON
SOCIET. AMERIC. PHYSIC. EDIN.
SOC. EXTRAORD.

AD DIEM 12 SEPTEMBRIS, HORA LOCOQUE SOLITIS.

" *Regius est vero ſignatus nomini morbus,*
" *Molliter hic quoniam celsa curatur in aula.*"

Q. SERENUS.

EDINBURGI:
CUM PRIVILEGIO,
APUD ROBERTUM ALLAN,

MDCCXCVII.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

VIRO ERUDITISSIMO CELEBERRIMOQUE,

ALEXANDRO MONRO, M. D.

REI ANATOMICÆ

IN

ACADEMIA EDINBURGENA

PROFESSORI,

ANATOMICORUM

PRIMO,

HANC DISPUTATIONEM

SUMMA OBSERVANTIA

D. D. CQUE

JONAS ASPLIN.

NECNON

PATRI OPTIMO,

FRANCISCO ASPLIN,

ARMIGERO,

HAS

STUDIORUM

PRIMITIAS,

PIETATE,

QUA FILIUM DECET,

MOTUS,

SACRAS

VULT

JONAS ASPLIN.

CORRIGENDUM.

§ xxxi. lin. 2. *pro* muscuosâ *lege* musculosâ

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

I C T E R O.

JONA ASPLIN, AUCTORE.

PROŒMIUM.

§ I. UT mos est omnibus, qui summos medicinæ honores ab hac academia petunt, de re quadam ad artem medendi pertinente aliquid scribere; ita, de *ictero* agere, nobis in animo est.

II. *Nomen.*—Hic morbus, velut plerique eorum, quibus, ubique gentium et omni ætate, hominum genus sæpènumero et graviter afficitur, variis nominibus, prout cuique libuerit medicorum, qui eum tractârunt, insignitus est.

III.—1. A Celso *, et Plinio Secundo † quoque, morbus, de quo disputare nobis in animo est, modò *regius*, modò *arquatus* seu *arcuatus* appellatur. Illud ei nomen ab his auctoribus, et itidem ab Horatio ‡, inditum est, ideo fortasse quòd eo affecti sanentur, ut olim saltem nonnulli perperam existimârunt, si regiis deliciis impensè oblectentur || ; imprimis si utantur " lecto etiam, et conclavi cultiore, usu, " loco,

* Vide Aurel. Cornel. Cels. *De Medicin.* Lib. III. cap. xxiv.

† Vide C. Plin. Secund. *hiſt. nat.* Lib. XXII. cap. xxiv.

‡ Vide Quint. Horat. Flacc. *De Art. Poet.* lin. 453.

|| Vide ibid. in usum Seren. Delphin.

"loco, ludis, lascivia, aliis, per quæ mens exhi-
"laretur; ob quæ," ait CELSUS, "*REGIUS*
"*MORBUS* dictus videtur *." *ARQUATUS* vel *ARCUATUS* nominatus est ex iridis, sive arcûs pluvii similitudine, quippe quia corpus colore varium reddit †.

2. *ICTERUS* quoque vocatus est, ex ave, cui, ex colore flavo ei proprio, nomini itidem *ICTERUS* est, seu *GALGULUS*; et quæ, si ab aliquo hoc morbo laborante spectetur, ipsa mori, morbus autem sanari, traditur ‡.

3. Quinetiam, *AURIGO* a SCRIBONIO LARGO, cadentis utique Latinitatis auctore, appellatus est, ex aureo, procul dubio, colore, quo summum eorum corpus, qui eo tentantur, ubique,

A 2 præ

* Vide AUR. CORN. CELS. *De Medicin.* Lib. III. cap. XXIV.

† Vide SWIETEN. *Comment. in* BOERHAV. *Aphor.* Tom. III. p. 95.

‡ Vide C. PLIN. SECUND. *Hiſt. Nat.* Lib. XXX. cap. 11

præ cæteris tamen partibus, oculi et ungues, inficitur.

4. Eandem ob (III. 3.) causam, huic morbo conjugata nomina, *JAUNISSE* a GALLIS, a BRITANNIS *JAUNDICE*, indita sunt.

IV. *ÆTAS*.—I. Ullo vitæ tempore, corpus *ictero* languescere potest. Eo sæpe flavescunt provecti ætate, et senes; neque profectò rarò aut ipso confecti intereunt, aut superveniente hydrope inundati et tumidi extinguuntur.

2. Quinetiam, qui mediam aut virilem ætatem agunt, et qui, multos per annos, viribus forsan integris gavisi sunt, ii hoc morbo interdum corripiuntur; et vel graviter conflictati tolluntur e medio, vel saltem ægerrimè, et post magnum hinc detrimentum captum, superstites evadunt.

3. Imò

3. Imò, juvenes robuſtos quidem, neque ventri, neque potationi, neque peni deditos, *icterus* nonnunquam invadit; et non solùm pulchram formæ dignitatem deturpat, ſed etiam vires, quibus, præ ætate, freti ſuperbiunt, præmaturè labefactat.

4. Atque adeò, inſontes infantes recens nati nonnunquam *ictero* priùs plectuntur, quàm voluptatem primoribus guſtaverunt labris; atque matres, timore mœroreque impletæ, ſobolem flaveſcentem, lachrymis abortis, contuentur.

V. *Sexus.*—Et mares et fœminæ morbo regio interdum afficiuntur. Tenera haud rarò virgo labellis ſuaviloqua roſeis, roſeo ſpectabilis ore, flaveſcit. Heu! hebeſcunt nunc illi oculi, haud ita pridem nitentes, aſpici lubrici, quorum ſcintillatio converſos fervidorum juvenum oculos perſtringere ſolebat; imò, decolorantur illæ ge-

næ,

næ, quæ nuper rubore decoræ, puniceas rosas mane roratas æmulabantur: atque infelix virgo, quoties se in speculo vidit alteram, dicit heu!

"*Quo fugit* Venus*? heu! quove color decens?*
"*Quo motus? quid habes illius, illius,*
"*Quæ spirabat amores?*" Hor.

VI. *Regio.*—Nulla, quantùm scio, orbis terrarum regio est, in qua homines *ictero* non interdum flavescant. Verùm in calidis tamen et æstuosis, præ temperatioribus, hoc forsan morbo homines sæpius decolorantur; quippe cùm illic et hepar, quo bilis secernitur, et ductus, quibus hæc in ſummum intestinum devehitur secreta, sæpius malè se habeant.

VII. *Ratio vivendi.*—*Ictero* in primis opportuni sunt ii, qui vitam desidiosam, sine salutari corporis exercitatione, agunt: neque eodem ii raró flavescunt, qui, sibi nimis indulgendo

do vino meraciore, corpora accendunt *. In literas itidem intenti, qui concubiâ nocte solent chartis impalescere, eodem haud rarò decolorantur.

VIII. *Species.*—Quod ad colorem, quo inquinatur cutis, attinet, *icterus* in complures species dividitur: quarum præcipuæ sunt, *ICTERUS FLAVUS; ALBUS; VIRIDIS;* et *NIGER* †. De harum verò specierum primâ tantùm, disserere nobis in animo est; eòque magis, quòd cæteræ, si rectè *icteri* species dicantur, esse secundariæ seu *symptomaticæ* videntur.

IX. His (II.—VIII.) expositis, dicendum est, quibus signis definiatur *icterus*, et ex quibus causis hæc fiant.

DEFI-

* Vide Mead. *Monit.* et *Præcept.* edit. a Clifton. Wintringham. Tom. II. p. 41,—2.

† Vide Sauvages. *Nosolog. Method.* Claſs. X. Ord. VI. sub init.

DEFINITIO.

X.—1. *Icterus* a CULLENO satìs forsan accuratè sic definitur: "*Flavedo cutis et oculorum; fæces albidæ; urina obscure rubra, immissa colore luteo tingens.* *"

2. Hæc (x. 1.) definitio ad *flavum* tantummodo *icterum* pertinet. CULLENO enim, ut ipse fatetur †, dubium visum est, utrùm cæteræ species a SAUVAGESIO ‡ aliisque *nosologis* memoratæ, rectè, necne, *icteri* appellentur.

SIG-

* Vide CULLEN. *Synops. Nosolog. Method.* Tom. II. Gen. XCI.

† Vide CULLEN. *Synops. Nosolog. Method.* ibidem.

‡ Vide SAUVAG. *Nosolog. Method.* Claſs. X. Ord. VI.

SIGNA.

XI. *Aurigo* nonnunquam subitò, nullo edito signo, quo ejus impetum exploret medicus, invadit. Plerumque autem, eam in propinquo esse, prænunciant sensus ponderis, et in hypochondriorum dextro dolor, qui modò acutus est, modò obtusus; simulque ventriculi inflatio, flatus, aliaque signa, quæ pravam alimentorum concoctionem comitari solent.

XII. Eodem ferè tempore, lassescit homo, iners fit, ignavus et somniculosus; atque tantum ei motûs est tædium, ut ægerrimè, nisi quò aut solicitantem appetitum expleat, aut urgenti pareat necessitati, in motum etiam levissimum cieatur.

XIII. Haud multò pòst, quod in oculis album esse debet, ſit luteum *. Tum flavescunt deinceps tempora, collum et totum corpus, imò ipsæ carnes, ossa †, ungues, cartilagines et cerebrum ‡.

XIV. Urina interim crocea ſit, et immissa lintea luteo colore tingit: fæces albidæ fiunt aut cinereæ, et argillam figularem soliditate et tenacitate referunt: saliva, quæ in sano homine saporis expers est, aliquando amarescit, et cibo, dum dentibus manditur, extenuatur, molitur, suam impertit amaritiem. Imò ipse sanguis, e vena missus, nonnunquam luteus apparuisse fertur. Lacti autem, ut testatur HEBERDENUS, per

* Vide AUREL. CORNEL. CELS. *De Medicin.* Lib. III. cap. XXIV.

† Vide SAUVAGES. *Nosolog. Method.* Tom. II. p. 585.

‡ Vide SANDERIS. *Treatiſe on the Structure, Economy, and Diseases of the Liver,* edit. LOND. ann. M,DCC,XCIII, p. 175.

per totum morbum, suus constat color: quocirca, non mirari non possumus maternam quasi curam, qua alma natura infantum nutricatui providit.

XV. Eodem tempore, ictericus sitit admodum; cibum fastidit, nauseat, aliquando etiam, protinus ut assumitur aliquid, vomit. Ei simul inflatur ventriculus; intestina gravi strepitu murmurant; atque alvus pigra modò est, modò perquam astricta.

XVI. Solentque accedere et dolor capitis, et frequens singultus, et præcordiorum dextrâ parte durities; et, ubi corporis vehemens motus est, spirandi difficultas, membrorumque resolutio *.

XVII. Crescentibus in dies lassitudine et

 pigritiâ,

* Vide Aur. Corn. Cels. *De Medicin.* Lib. III. cap. xxiv.

pigritiâ, omnia, quæ inſpiciuntur, flavida apparere * dicuntur; verùm, nihil tale accidere, nunc omnes inter medicos convenit. Quinetiam, ubique areſcit et prurit cutis †. Denique, ubi diutius manet mòrbus, totum corpus cum pallore quodam inalbeſcit ‡: aut lenta et inſanabilis ſupervenit febris, quæ ægrum, dolore et debilitate confectum, e vita tollit; teſtantibus enim HIPPOCRATE et DIOCLE, ſi, poſt febrem, oritur morbus regius, etiam prodeſt, ſin, poſt morbum regium, febris, occidit §; quod idem, ni fallimur, experientia peritiſſimi cujuſque medici etiamnum teſtatur.

CAUSÆ

* Vide FREDERIC. HOFMAN. *Oper.* Tom. III. cap. XII.

† Vide SAUVAG. *Noſolog. Method.* Tom. II. p. 585.

‡ Vide AUREL. CORN. CELS. *De Medicin.* Lib. III. cap. XXIV.

§ Vide AUREL. CORN. CELS. *De Medicin.* ibid.

CAUSÆ REMOTÆ.

XVIII. Causarum, unde *icterus* enascitur, duo sunt genera: quorum unum eas complectitur, quæ proclive ad morbum corpus faciunt; alterum eas, quæ, proclivi facto corpori admotæ, morbum concitant. Quæ illo genere continentur, *PRÆDISPONENTES*; quæ autem hoc, *EXCITANTES* appellantur.

GENUS PRIMUM.

XIX. *Intestinorum torpor.*—Inter causas, quæ opportunum *ictero* corpus reddunt, imprimis memorandus torpor intestinorum est. Quibus enim pigratur alvus, in eorum summum intestinum bilis ex *ductu communi choledocho* jus-

to tardiùs et rariùs influit. Quocirca, dum in hoc ductu, vel in vesica fellis, diutius remoratur, partibus tenuioribus absorptis spissescit lentescitque; neque profectò raro, occasione sic datâ, concrescit in massulas, quales vel non omnino, vel saltem ægerrimè et cum gravi dolore, in summum intestinum transmittuntur.

XX. *Temperamentum melancholicum*.—Ob hanc (xix.) fortasse causam, quibus est melancholicum corporis temperamentum, ii, præ cæteris, morbo regio inficiuntur. Hujusmodi enim hominibus plerumque est alvus plùs minùsve tarda, dura, et astricta.

XXI. *Graviditas*.—De eadem (xix.) forsitan causâ, fœminæ, imprimis gravidæ, *aurigine* persæpe flavescunt. Non solùm enim præ graviditate, sed etiam sedentariâ et ignavâ, quam muliebriter agunt, vitâ, his alvus pigrior est,

est, quàm hominibus, quorum corpora plerumque magis exercentur.

XXII. *Vita sedentaria.*—Hinc (xix.) quoque apparet, quare sedentarii, velut sutores et sartores; atque homines in literas intenti, qui mentibus vegeti sunt, corporibus ignavi; præ iis, qui graviore labore vitam tolerant, *ictero* decolorentur. Ob solitam enim corporis segnitiem, illiusmodi hominibus intestina plerumque torpent, seseque pigrè astringunt et relaxant; quam ob rem, bilis, ex *ductu communi choledocho*, non satìs promptè in ea allicitur.

XXIII. His (xix.—xxii.), de proclivitate ad *icterum*, compressè memoratis, nunc animum in eas causas, quæ, proclivibus admotæ, morbum concitant, intendere opus est.

GENUS

GENUS SECUNDUM.

XXIV. *Impedita bilis secretio.*—Omnes ferè vetusti auctores, et recentiorum quidem nonnulli, *icterum* impeditâ bilis secretione effici opinati sunt. Quantùm verò opinione laberentur, eò apparet; quòd hepar duritiis et abscessibus usque eò interdum afficitur, ut bilem vel non omnino, vel saltem perparcè, secernat, atque nihilo tamen magis supervenit *icterus*.

XXV. *Bilis lentor.*—Existimârunt nonnulli, bilis lentore et crassitudine morbum regium concitari.

XXVI. 1. Contra hanc verò (xxv.) opinionem objici potest, talem lentorem, qualis bilem ineptam, quæ influeret in summum intestinum redderet, multo sanè ineptiorem, quæ per ca-

naliculos exiguissimos in sanguinem reflueret, redditurum.

2. Eandem, porrò, (xxv.) opinionem infirmat id, quod memoriæ traditur de ægroto quodam; qui, vivus, nulla *icteri* signa ostendit, sed, in cujus cadavere inciso, vesica fellis bile, præter solitum, spissâ, in immensum distenta conspiciebatur.*

XXVII. *Fluxus bilis in summum intestinum impeditus.*—Causæ, quæ hunc morbum revera concitant, sunt eæ, quæcunque sint, quæ, ne in summum intestinum, ex ductu hepatico, ductuve communi *choledocho*, influat bilis, impediunt.

XXVIII. Bilis, ne per ductum *cysticum* fluat, impedita, *icterum* concitare non potest. Hoc enim ductu impervio facto, ut bilis ex ductu hepatico in summum intestinum continuo rivo

 fluat,

* Vide Edinburg. *Med. Ess.* Vol. II.

fluat, necesse est: neque profectò bilis, quae, ullo tempore, in vesica fellis continetur, licét absorbeatur in sanguinem, ad *icterum*, nisi fugacissimum, efficiendum satìs pollet.

XXIX. *Inflammatio.* ----- Ad hujusmodi (xxvii.) causas pertinet ductuum inflammatio. Ob hanc enim, illi aliquando omnino concrescunt, vel saltem usque eò coangustantur, ut bili transmissus non pateat.

XXX. Cùm ita (xxix) sit, minimé profectò negandum est, quin, licèt hoc rariùs accidat, *icterus* acutam hepatis inflammationem nonnunquam comitari possit. Inflammatio enim, quam ceperit jecur, in ductum hepaticum, imò in *communem* forsitan *choledochum*, serpat; et sic impediat, quò minùs bilis, ut naturaliter debet, in summum intestinum profluat. Meatu naturali intercluso, necesse est, ut retroagat cursum; et in circumfluum sanguinem

nem vel absorbeatur, vel, id profectò quod, Sanderisio saltem judice, fieri potest, per meatus felleos refluat.

XXXI. *Spasmus.*----Cùm ductus, quibus fluit bilis, muscuosâ tunicâ praediti sint, cujus fibrarum nonnullae in longum tendunt, aliae autem spirae modo, aut in orbem; dubitari vix potest, quin, orbiculatis fibris spasmo affectis, ita interdum conſtringantur ductus, ut bilem transmittere nequeant.

XXXII. *Auriginem* ex hac (xxxi.) causâ enasci, suspicandum est, quoties, nullo signo praemisso, inopinantem subitò invadit. Sic interdum afficiuntur viri demisso animo, foeminae *hystericae*, sed maximè pueri subito terrore impleti. Sed, ut *icterus* e spasmo inopinanter invadit, ita, soluto spasmo, festinanter decedit.

XXXIII. *Mucus tenax.*---Verisimile est, mucum tenacem, aliamve quamlibet glutinosam materiam, adeò nonnunquam meatus, quibus fluit bilis, oppilare, ut huic nullus, per illos, in summum inteſtinum introitus pateat.

XXXIV. Sic (xxxiii.) *icterus*, qui remediis opportuné assumptis facilè curatur, aliquando laxos, debiles, et pituitosos afficit; eos in primis, quibus pigra alvus est, et quorum ventriculus saepe inflatione afficitur, atque assumpta alimenta malè concoquit.

XXXV. Ob eandem (xxxiii.) causam, infantes recenter nati fugace *aurigine* haud raró flavescunt. In horum enim summo intestino, modò tardum *meconium* ductûs *choledochi* osculum opplet, modò colostrum inibi coactum obturat; adeò, ut bilis ex ductu in summum

intes-

intestinum fluxus, ex toto, impediatur.* Haec autem *aurigo* facilè curabilis eſt, quippe cùm, expurgatis inteſtinis, brevi evanescat.

XXXVI. CONCRETA.---Omnes feré humores, qui a sanguine secernuntur, remorâ haud rarò in massulas coeunt: quocirca, in variis corporis partibus, potissimùm autem visceribus, concreta ab incidentibus rimantibusque *anatomicis* nonnunquam eruuntur. Haec autem, alia ab aliis, differunt colore et gravitate, aliisque qualitatibus, pro liquore quo concrescunt; neque, profectò, raró etiam ea, quae in eodem liquore, bile velut, formantur, hominibus temporibusve diversis, discrepant inter se.

XXXVII. Bilis verò, prae caeteris humoribus a sanguine secretis, apta, quae in ejusmodi

* Vid. SAUVAGES. *Nosolog. Method.* Tom. II. p. 590. SWIETEN. *Comment. in* BOERHAV. *Aphor.* 950. Tom. III. pag. 128.

modi (xxxvi.) concreta durescat, videtur. Talia enim concreta in vesica fellis, imò in ductibus, *cystico* nempe et *choledocho*, per quos ex hac in summum intestinum fluit bilis, haud rarò, incisis cadaveribus, conspiciuntur.

XXXVIII.---1. Concreta (xxxvii.) fellea multùm, aliud ab alio, magnitudine differunt. In ductibus aliquanto exiguiora sunt; in vesica fellis in magnam molem augescunt, diuque interdum, sine gravi hinc detrimento, aut dolore capto, morantur.

2. Multùm itidem variant figurâ. Ut plurimùm multangula sunt: interdum verò triangula: interdum *prismam* figurâ referunt.*

3. Quin-

* Vid. Edinburg. *Med. Ess.* Edit. v. Vol. II. Art. xxviii.

3. Quinetiam, discoloria sunt. Albida enim haec sunt; illa flavida: alia subfusca; subnigra alia: alia, denique, nigritie saturata.†

4. Constant, quantùm ex periculis, quae perdoctè cepit SANDERISIUS, accipimus, ex resinoso quodam; terrâ, ut videtur, calcariâ; *alcalibus*que duobus, *soda* nempe et *ammonia*.‡

5. Diversa concreta fellea inter se comparata, gravitate, aliud ab alio, differunt: omnia tamen aquae dulci, in quam induntur, vel facilè supernatant, vel in ea aegrè subsidunt.§

6. Flammam, ob resinosi aliquid, quod iis

inest

† SANDERIS. Opusc. supra citat. p. 113.

‡ Ibid.

§ Vid. EDINBURG. *Med. Ess.* Vol. II. Art. XXVIII.

inest, concipiunt; et flammata protinus deinde ignescunt.

7. Quod ad fabricam attinet, ex laminis plurimis conſtant: quae, interiora versus, e centro, radiorum more, divaricant; exteriora autem versus, commune centrum circumeunt.

8. Gustatu amara sunt: tactu levia; et, tanquam illita oleo, lubrica.*

XXXIX. Hujusmodi (XXXVIII.) concreta, e jecore in ductum hepaticum, et adhuc magis e vesica fellis in ductum *choledochum*, propriâ gravitate delapsa, aut valido quolibet motu, potissimùm vomitu, extrusa, si in alterutro morantur, non solùm, meatu praecluso, bilis in summum intestinum fluxui officiunt, sed etiam gravissimum et ferme impatibilem concitant dolorem.

XL.

* Vid. EDINBURG. *Med. Ess.* Vol. II. Art. XXVIII.

XL. *Icterum* a concretis ductum obturantibus incepisse, satìs ferè constabit, si motum quemlibet nimiumve validum, imprimis autem vomitum utut concitatum, subsecutus fuerit; si ab initio perquam acutus fuerit dolor; et si, haud longo pòst tempore, dolore subitò cessante, subsequatur biliosa diarrhoea, et in iis, quæ infrà eruperint, concretum conspiciatur.

XLI. *Tumores,*---qualescunque sint, sive in ipsorum ductuum tunicis, sive in hepate * vicinisve partibus, dummodo aut ductum hepaticum aut communem valdè comprimant, bilis in summum intestinum fluxui officiunt, usque eò, ut *icterus* subsequatur.

XLII. His (XVIII.---XLI.) dictis, de causis, uti vocantur, remotioribus, nunc opus est, ut de causa *proxima* astricté disseramus.

D CAUSA

* Vid. Edinburg. *Med. Ess.* Vol. II. Art. XXIX.

CAUSA PROXIMA.

XLIII. Causa, quae praesens *icterum* facit, minuta levat, sublata tollit, bilis e sanguine, ministro hepate, secreta, et ex ductibus, hepatico nempe *choledocho*ve, in eundem revecta, videtur.

XLIV. 1. Duabus forsan viis revehitur in sanguinem bilis. Vel enim, ut Monro, ex ingenio clarissimus, experimentis luculenter demonstravit, a vasis bibulis, quae in ductus patentibus osculis inhiant, absorbetur; et absorpta, receptaculi *chyli* ductûsque *thoracici* interventu, in irrequietum sanguinem defertur:

2. Vel ex ductibus, per *poros biliferos*, in surculos venae portae refluit; unde, inter-

mediis

mediis venis cavis hepaticis et cavâ magnâ inferiore, in dextram devehitur cordis auriculam, et sic totum sanguinem inquinat.

XLV. Illâ (xliv. 1.) enimvero viâ, ex obturatis praeclusisve ductibus, in sanguinem reduci bilem, inter omnes convenit medicos; et experimenta, quae accuraté instituit, et publici juris nuper fecit Sanderisius, nullam apud quosdam reliquerunt dubitationem, quin isthinc hac (xliv. 2.) itidem viâ in sanguinem, a quo non pridem secreta eſt, redux fluat.*

XLVI. Cùm signa *icteri* vel ex bilis defectu in alvo pendeant, vel ex eadem sanguinem inquinante, a re noſtra haud alienum erit, hìc loci, memorare, ex quibus partibus conſtituatur bilis, et cui usui inserviat.

* Vid. Sanderis. Opuscul. sup. citat.

XLVII. Bilis, quatenus experimenta ejus partes patefecerint, constat ex latice aquoso, unde permanat odor pungens; ex materia mucosa, quæ ovi albumen simulat; ex resinosi quodam, unde pendent color et amaritudo; denique *sodae carbonate*. †

XLVIII. Quod ad usus bilis attinet, intelligendum eſt, intestina in motus salutares instigare; aquosas salinasque alimentorum partes cum oleosis uniter commiscere, ut ex omnium unitate nutritius *chylus* paretur; coactas partes attenuare et solvere, quò vasis bibulis inhiantibus faciliùs exsorbeantur; et, denique, fermentationi et putredini adversari.*

XLIX. His (XLVII. et XLVIII.) cognitis, minimè mirandum est, si, ductibus, quibus debet

† Vid. Sanderis. Opuscul. sup. citat.

* Vid. Sanderis. Opuscul. sup. citat.

bet influere in ſummum inteſtinum, praecluſis, bilis alterutrâque (XLIV. I. 2.) viâ in ſanguinem delata, numeroſam ſignorum (XI.---XVII.) morbidorum prolem progignat. Ex his quorundam ſaltem rationem, hìc loci, reddere, nobis in animo eſt.

RATIO

RATIO QUORUNDAM SIGNORUM.

L. *Flavus* (xiii.) *color*---suffusione bilis ex circumfluo sanguine efficitur. Maximè autem conspicuus est in tunica oculorum *albuginea*, utpote quae naturaliter alba sit.

LI. *Urina crocea*, et *saliva* (xiv.) *amara*, ---est, ob bilem ex inquinato sanguine secretam, et illi colorem, huic amaritudinem, impertientem.

LII. *Faeces* (xiv.) *albidae*---sunt, quòd, propter bilem, ne in summum inteſtinum influat, impeditam, non ex eâ flavum, ut solebant, colorem accipiunt.

LIII. *Astricta* (xv.) *alvus*---est, quòd, ductu communi *choledocho*, ductuve hepatico

ſic

sic praecluso, ut in summum intestinum bilis nequeat influere, intestina in motus salutares, quibus infrà transmittantur ſæces, non, ut debent, cientur.

LIV. *Inflatio ventriculi, nausea*, et (xv.) *vomitus*,---partim ventriculi infirmitate efficiuntur; ob mirum enim consortium, quod ventriculo est cum intestinis, si haec torpeant, ille quoque torpet, et ad alimenti concoctionem fit invalidus: partim moventur proprio ventriculi succo, quem bilis, unà cum eo ex sanguine sive secreta sive effusa, multùm inquinavit.

LV. *Iners, ignavus*, et (xii.) *somniculosus*,---ictericus est, quòd, propter miram omnium corporis partium consortionem et quasi communitatem, intestinis torpentibus, caeterae simul partes itidem torpent.

LVI *Præcordiorum dextra parte* (xvi.) *durities*,--efficitur vel vesicâ felleâ nimis bile distentâ; vel hepate ipso bile, *poris biliferis* cumulatâ, admodum tumefacto; vel utrisque simul.

LVII. *Cutis* (xvii.) *pruritum*---movet bilis, ex arteriis exhalantibus effusa, qua nervi, quibus ad sentiendum instruitur cutis, irritantur.

LVIII. *Febris* (xvii.)--oritur ex irritatione, quam efficiunt vel concreta fellea ductibus hærentia, vel bilis, qua inquinatur circumfluus sanguis.

LIX. His (l.---lviii.) signis explicatis, proximum est, ut, quae signa mala sint, quae bona, quàm paucissimis dicamus.

PROG-

PROGNOSIS.

LX. Bonum hujus morbi praecinendum est eventum, vel augurandum malum, pro causis, quae concitaverint, etiamnumque perpetuent; pro signis, quibus notetur; et pro icterici aetate.

LXI.---1. Si ab organorum vitiis non progeneratus fuerit, veluti tumoribus aut ductuum ipsorum, aut hepatis, aut aliarum partium vicinarum; sed a spasmis ductus constringentibus, aut muco tenace concretisve felleis non ita magnis eosdem opplentibus obsignantibusve; bonum eſt.

2. Ubi aliquid bilis suprà infràve erumpit; ubi cutis neque multùm flavescit, neque nigricat; ubi alimenta satìs concoqui videntur, neque ex *chyli* defectu macrescit corpus; bonum est iterum.

3. Denique, bonum est, cùm ictericus juvenilem agit aetatem; nequedum vel morbo ipso, vel aliis morbis antecedentibus, magnopere infirmatus est.

LXII.---1. Contrà, si vel vitia ductuum ipsorum, vel duritiae hepatis, vel etiam magna concreta ductus oppilantia, *icterum* effecerint, periculosum est.

2. Malum est, cùm cutis nigrescit; cùm alvus perquam sicca est et astricta, et in iis, quae aegrè dejiciuntur, nullum bilis indicium eſt; et cùm alimenta tardé et non penitùs concoquuntur, atque morbus jam frequenter redivit.

3. Pejus verò est, ubi hepar induruit; ubi abdomen tumidum est, et durum.

4. Pessimum est, si ictericus foedissimo

alvi profluvio quasi colliquescit; si vel cava corporis, vel tela adipalis, vel omnia haec simul, aquâ effusâ inundantur; si spiritus difficilis est; si cor palpitat, et arteriae inaequaliter ordinantur. In eodem morbo mortifera quoque sunt febris *hectica*, sitis inexplebilis, et anxietas; quippe cùm spem ictericum ad sanitatem perducendi omnino tollant.

5. Servari non potest ictericus, si senio confectus sit, ejusve vires morbis aliis praegressis jam multùm fractae fuerint.

RATIO

RATIO MEDENDI.

LXIII. Icterus, si duritiis hepatis, aut ductuum concretioni supervenerit, vix, et plerumque ne vix quidem, sanabilis est. Nulla enim medicamenta novimus, quibus aut illæ certò emolliantur, aut hi reddantur bili pervii.

LXIV. Cùm ita (lxiii.) sit, medendi ratio, quam secuturi sumus, ad *icterum* potissimùm respicit, qui vel ex spasmo ductuum oritur, vel ex concretis felleis eosdem obturantibus.

LXV. Quò hujusmodi *icterus* curetur, opus est, primùm spasmum solvere; deinde concreta, si qua ductibus inhaerere credamus, expellere.

CONSI-

CONSILIUM PRIMUM.

LXVI. Spasmus ductuum solvendus est sanguinem mittendo; deinde fovendo; et tum opio et diluentibus.

LXVII. *Sanguinis detractio.*---Si ictericus juvenis sit; et ictus arteriarum febrem et inflammationem indicent, aut saltem injiciant metum, ne hae superveniant; sanguis e brachio mittendus est. Hoc enim non solùm, contra febrem ardentem et inflammationem, pollet, sed etiam efficit, ut spasmus faciliùs solvatur.

LXVIII. *Fotus.*---Ictericis multùm prodest, abdomen externum aquâ tepidâ, vel laneis ex aqua tepida expressis, internum aquâ tepidâ, per anum, clysteris ope immissâ, subinde fovere. Hoc enim facto, spasmus haud ra-

rò,

rò solvitur, et, bile in summum intestinum intromissâ, morbus evanescit.

LXIX. *Opium.*---Sanguine, si opus fuerit, elicito, et sic inflammatione vel repressâ vel praecautâ, icterico efficax saepe et præsentaneum auxilium affert opium.

LXX. *Liquores mites*,---ex iis quae diluunt et emolliunt, interea assumendi sunt.

CONSI-

CONSILIUM SECUNDUM.

LXXI. Ad expellenda concreta, nihil tantùm prodest, quantùm lenis corporis agitatio.

LXXII. *Vomitio.*---Hoc (LXXI.) consilio, vomitus movendus est, et, ut nonnulli suadent, gravis. Sed, Monrone judice, lenis debet esse ; idcirco quòd periculum est, ne, gravioribus vomendi nixibus, ductus præclusus et admodum distentus disrumpatur.

LXXIII. *Purgatio.*---In eundem (LXXI.) finem, multùm ad concreta eliminanda proficit, alvum purgare. Alvo enim catharticis stimulatâ, quasi emulgetur pars ductûs inter præclusionem et summum intestinum ; quam ob rem, bilis, ultra præclusionem cumulata,

officiens

officiens concretum aut mucum enixiùs protrudit.

LXXIV. Cathartica autem lenia debent esse, quippe quæ, dum intestina incitant, ductumque *choledochum* solicitant, corpus refrigerent, et sic obstent, ne superveniat inflammatio.

LXXV. *Equitatio*,---denique, corpus agitando multùm pollet, ad expellenda ea, quæ ductus præcludunt. Icterico igitur, si dolorem non multùm augeant equi motus, identidem equitandum est.

FINIS.